

Andrzej Maćkowski

Specyfika przygotowania do chrztu dorosłych w świetle unormowań prawnych Kościoła łacińskiego

Colloquia Theologica Ottoniana nr 2, 119-146

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

**SPECYFIKA PRZYGOTOWANIA DO CHRZTU DOROSŁYCH
W ŚWIECIE UNORMOWAŃ PRAWNYCH
KOŚCIOŁA ŁACIŃSKIEGO**

Ks. Andrzej Maćkowski

Wydział Teologiczny Uniwersytetu Szczecińskiego
Szczecin

Wstęp

Mimo że jest jeden sakrament chrztu św., to jednak Kodeks Prawa Kanonicznego zawiera normy, na podstawie których można wyodrębnić dwie różne formy jego celebracji, a mianowicie tę, gdy chrzest jest udzielany dzieciom, oraz tę, gdy udzielany jest osobom dorosłym. U podstaw takiego rozróżnienia leży fakt, że dziecko, które nie osiągnęło wieku rozeznania, nie może samodzielnie wyznać wiary i dlatego – zgodnie z praktyką apostołską – otrzymuje sakrament chrztu ze względu na wiarę rodziców lub opiekunów i wspólnoty całego Kościoła¹, natomiast osoba dorosła decyzję o przyjęciu chrztu podejmuje osobiście i potrzeba, aby w sposób świadomy i dobrowolny zmanifestowała ją wobec Kościoła². Specyfiki zaś tych dwóch form celebracji sakramentu chrztu św. – stosowanych zależnie od okoliczności wieku osób, którym ten sakrament ma być udzielony – należy przede wszystkim szukać w odpowiednich księgach

¹ Por. Kongregacja Nauki Wiary, *Instrukcja o chrzcie dzieci „Pastoralis actio”*, w: *W trosce o pełnię wiary. Dokumenty Kongregacji Nauki Wiary 1966–1994*, opr. Z. Zimowski, J. Królikowski, Tarnów 1995, s. 154–167.

² Por. P. Majer, *Intencja przyjęcia chrztu przez dorosłego jako warunek ważności sakramentu*, „Prawo i Kościół” 1 (2006), s. 21.

liturgicznych, a konkretnie w *Obrzędach chrztu dzieci* i *Obrzędach chrześcijańskiego wtajemniczenia dorosłych*³.

Przedmiotem prezentowanego opracowania jest chrzest dorosłych. Dlatego też – by sprostać postawionemu w tytule zadaniu – na pierwszym miejscu zostaną poddane analizie te normy kodeksowe, które – według naszej oceny – ukazują specyfikę chrztu dorosłych, a następnie przepisy zawarte w *Obrzędach chrześcijańskiego wtajemniczenia dorosłych*.

1. Chrzest dorosłych w świetle norm prawa kanonicznego

1.1. Adresaci norm dotyczących chrztu dorosłych

Chcąc ukazać specyfikę chrztu dorosłych, wyłaniającą się z norm kodeksowych, warto rozpocząć od kanonów, które wskazują osoby, do których stosuje się przepisy o chrzcie dorosłych.

W normach ogólnych Kodeksu Prawa Kanonicznego określona jest granica czasowa, która jest spójna z ustalonym w społeczności cywilnej wiekiem osoby ludzkiej, świadczącym o osiągnięciu przez nią dorosłości. Kanon 97 §1 KPK stanowi więc: *osoba, która ukończyła osiemnaście lat, jest pełnoletnia; poniżej tego wieku małoletnia*. Natomiast w paragrafie 2 doprecyzowuje się, że *małoletni przed ukończeniem siódmego roku życia nazywa się dzieckiem i uważany jest za nieposiadającego używania rozumu. Po skończonym siódmym roku życia domniemywa się, że posiada używanie rozumu*. Należy w tym momencie zauważyć, że w prawie kanonicznym termin dziecko staje się terminem technicznym i w ścisłym znaczeniu tego słowa oznacza osobę, która nie ukończyła siódmego roku życia oraz nie posiada używania rozumu. Tym samym jest to osoba niemogąca działać świadomie i dobrowolnie, a co za tym idzie – nieodpowiadająca za swoje czyny i niezaciągająca winy moralnej, innymi słowy, niemogąca grzeszyć. W oparciu o dyspozycję prawną, uczynioną przez ustawodawcę w przytoczonym wyżej paragrafie 2 kanonu 97 KPK, dziecko jest także niezdolne do jakichkolwiek działań prawnych w Kościele i nie podlega ustawom kościelnym. W takiej kondycji jest również osoba, która – zgodnie

³ Por. A. Montan, *Liturgia – Iniziazione cristiana – Eucaristia – Penitenza – Unzione degli infermi – Ordine*, w: *Il diritto nel mistero della Chiesa*, t. III: *La funzione di santificare della Chiesa, i beni temporali della Chiesa, le sanzioni nella Chiesa, i processi, Chiesa e la comunità politica* (Libri IV, V, VI, VII del Codice), Roma 1992, s. 68.

z kanonem 99 KPK⁴ – na stałe nie posiada używania rozumu, a przez to jest uznana za nieodpowiedzialną i przyrównaną dzieciom.

Na inną zaś kategorię osób wskazuje termin: *małoletni*. Małoletnim jest osoba, która ukończyła siódmy rok życia i u której domniemywa się używanie rozumu. Domniemanie używania rozumu jest tak zwanym domniemaniem zwykłym, a jako taka konstrukcja prawna ustępuje wobec dowodu przeciwnego, który obala je zarówno wprost, jak i pośrednio⁵.

Osoby małoletnie – stosownie do postanowienia paragrafu 2 kanonu 98 KPK⁶ – w wykonywaniu swoich praw podlegają władzy rodziców lub opiekunów. Stąd też małoletni czynności prawne dokonują albo reprezentowani przez rodziców lub opiekuna, albo za ich zgodą, gdyż tylko osoby pełnoletnie cieszą się prawem pełnego wykonywania przysługujących im uprawnień⁷. Od powyższej zasady tenże sam paragraf 2 kanonu 98 KPK ustanawia wyjątek. Zachodzi on wówczas, gdy małoletni na podstawie prawa Bożego lub kanonicznego są wyjęci spod władzy rodziców lub opiekuna⁸.

Jednym z takich przypadków, w którym małoletni mogą być zrównani z dorosłymi pod względem samostanowienia o sobie, jest fakt wyrażenia woli przyjęcia sakramentu chrztu świętego. Kanon 111 KPK w paragrafie 2 postanawia, że *każdy z mających być ochrzczonym, który ukończył czternasty rok życia, może dobrowolnie wybrać chrzest w Kościele łacińskim lub Kościele innego samodzielnego obrządku; w takim wypadku należy do tego Kościoła,*

⁴ KPK, kan. 99: *Ktokolwiek na stałe nie posiada używania rozumu, uznany jest za nieodpowiedzialnego i przyrównany dzieciom.*

⁵ Por. J. Krukowski, R. Sobański, *Komentarz do Kodeksu Prawa Kanonicznego*, t. 1: *Księga I Normy ogólne*, Poznań 2003, s. 167.

⁶ KPK, kan. 98 §2: *W wykonywaniu swoich uprawnień osoba małoletnia podlega władzy rodziców lub opiekunów z wyjątkiem tych spraw, w których małoletni na podstawie prawa Bożego lub kanonicznego są wyjęci spod ich władzy; co do ustanowienia opiekunów oraz ich władzy należy zachować przepisy prawa cywilnego, chyba że w prawie kanonicznym co innego zastrzeżono albo biskup diecezjalny uznał w pewnych wypadkach, ze słusznej przyczyny, że należy zarządzić temu przez ustanowienie innego opiekuna.*

⁷ KPK, kan. 98 §1: *Osobie pełnoletniej przysługuje pełne wykonywanie jej uprawnień.*

⁸ Mamy do czynienia z wyjątkiem wynikającym z prawa Bożego, gdy chodzi o przyjęcie chrztu oraz prowadzenie życia zgodnego z prawdami wiary (por. KPK, kan. 214, 748 §1, 788 §1, 851, 890, 912, 914, 920, 989), o wybór stanu życia (por. KPK, kan. 219) i o korzystanie z dóbr duchowych Kościoła (por. KPK, kan. 213). Natomiast ustawodawca kościelny ustanowił wyjątek wynikający z prawa kościelnego, gdy pozwolił małoletnim po ukończeniu 14. roku życia działać bez zgody rodziców w przypadkach określonych w kan. 105 §2, 111, 112 i 1478 §3 KPK oraz po ukończeniu 16. roku życia w przypadku określonym w kan. 874 §1 nr 1 KPK. Por. J. Krukowski, R. Sobański, dz. cyt., s. 168.

który wybrał. Powyższa norma kodeksowa w dziedzinie wyboru chrztu zrównuje małoletniego, który ukończył czternasty rok życia, z dorosłym. Ponadto potwierdzeniem woli ustawodawcy kościelnego zrównania czternastolatka w zakresie chrztu św. z dorosłym jest także kanon 863 KPK, który ustanawia obowiązek, aby o chrzcie dorosłych, przynajmniej tych, którzy ukończyli czternasty rok życia, był powiadomiony biskup diecezjalny, ażeby, jeśli uzna to za wskazane, mógł sam udzielić tego sakramentu⁹.

Po uwzględnieniu dwóch wyżej wskazanych norm kodeksowych nie można mieć wątpliwości, że osobami, do których stosuje się normy prawa kanonicznego o chrzcie dorosłych, są ci, którzy ukończyli czternasty rok życia. W Kodeksie Prawa Kanonicznego znajdujemy jednak kanon 852, w którym w paragrafie 1 ustawodawca kościelny postanawia: *Przepisy zawarte w kanonach o chrzcie dorosłych stosuje się do wszystkich, którzy po wyjściu z dzieciństwa osiągnęli używanie rozumu*. Ks. Piotr Majer zauważa, że *na pierwszy rzut oka taka regulacja niesie ze sobą pewne komplikacje, bowiem zrównanie ośmiolatka i pięćdziesięciolatka i traktowanie obu jako osoby dorosłe wywołuje pewne zaskoczenie. W jaki sposób siedmiolatek proszący o chrzest może „przejsć praktykę życia chrześcijańskiego”, aby przekonać o słuszności udzielenia mu sakramentu? Na ile decyzja siedmiolatka o chrzcie będzie samodzielną, dogłębnie rozważoną i wolną decyzją? Jest oczywiste, że inaczej podchodzi do podjęcia tak ważnej decyzji osoba pełnoletnia, dojrzała intelektualnie i psychicznie, a inaczej osoba niepełnoletnia, której nie przysługuje pełne wykonywanie uprawnień i która w ich wykonywaniu „podlega władzy rodziców lub opiekunów, jednak z wyjątkiem tych spraw, w których małoletni na podstawie prawa Bożego lub kanonicznego są wyjęci spod ich władzy (kan. 98)”¹⁰. W tym momencie należy przywołać postanowienie kodeksowe, według którego *święci szafarze nie mogą odmówić sakramentów tym, którzy właściwie o nie proszą, są odpowiednio przygotowani i prawo nie wzbrania im ich przyjmowania*¹¹. Istot-*

⁹ KPK, kan. 863: *O chrzcie dorosłych, przynajmniej tych, którzy ukończyli czternasty rok życia, powinien być powiadomiony biskup diecezjalny, ażeby, jeśli uzna to za wskazane, sam udzielił chrztu.*

¹⁰ Por. P. Majer, *Intencja przyjęcia chrztu przez dorosłego jako warunek ważności sakramentu*, „Prawo i Kościół” 1 (2006), s. 22–23.

¹¹ Por. KPK, kan. 843 §1. Należy zwrócić uwagę na tłumaczenie łacińskiego zwrotu, użytego w tym kanonie: *rite sint dispositi*, przetłumaczonego jako: *są odpowiednio przygotowani*. Łaciński przymiotnik *dispositus*, *-a*, *-um* akcentuje raczej wewnętrzną dyspozycję tego, który

nie, należy przypuszczać, że mogą być problemy, aby małoletni odbył praktykę życia chrześcijańskiego albo podjął decyzję o chrzcie świadomie i z należytą rozważą. Ale jest także prawdą, że z tego właśnie powodu podczas Soboru Watykańskiego II podjęto decyzję o przywróceniu katechumenatu, aby ci, którzy tą drogą zostaną poprowadzeni, pod wpływem Ducha Świętego, otwierającego ich serca, świadomie i dobrowolnie szukali Boga żywego oraz postępowali na drodze wiary i nawrócenia, a dzięki Jego działaniu otrzymali duchową pomoc w czasie swego przygotowania, a we właściwym czasie owocnie przyjęli sakramenty święte¹². Trzeba więc w fakcie proszenia o chrzest, kogokolwiek i z jakichkolwiek powodów, widzieć już pierwociny działania Ducha Świętego, a otaczając troską duszpasterską, właśnie w czasie katechumenatu pomagać oczyszczać intencję przyjęcia chrztu i coraz pełniej pomagać w otwieraniu się na działanie Ducha Świętego, aby On dopełnił to dobre dzieło, które sam w nich rozpoczął.

Ten zapis kodeksowy jest także wyjściem naprzeciw osobom, nawet siedmioletnim, które dzięki swym rówieśnikom mają, choć może niedogłębnie rozważoną, wolę przyjęcia chrztu św., a znajdują się w sytuacji rodzinnej, która nie gwarantuje im wychowania w wierze. Co prawda *Obrzędy chrześcijańskiego wtajemniczenia dorosłych*¹³ wymagają w sytuacji osoby proszącej o chrzest, która jest w wieku od 7 do 13 lat, zgody rodziców lub opiekuna, to jednak jest to rozwiązanie, aby taka osoba mogła przyjąć chrzest bez nie wiadomo jak długiego oczekiwania na zmianę sytuacji własnej rodziny pod względem religijnym. Trzeba również w tym momencie przypomnieć polecenie Instrukcji Kongregacji Nauki Wiary *Pastoralis actio* z 20 października 1980 r.¹⁴, dotyczące sytuacji, kiedy o chrzest dziecka proszą rodzice o słabej wierze, rzadko praktykujący lub niebędący chrześcijanami. Jeśli nie ma pewności, że dzieci te otrzymają chrześcijańskie wychowanie z rąk chrzestnych i wspólnoty¹⁵, Instrukcja

prosi o sakramenty, aniżeli jakość odbywanego przygotowania, co naturalnie nie zwalnia świętych szafarzy z troski o jak najgorliwsze posługiwanie tym, do których są posłani.

¹² Por. *Obrzędy chrześcijańskiego wtajemniczenia dorosłych, Wprowadzenie teologiczne i pastoralne*, nr 1, Katowice 1988.

¹³ Por. OCWD, nr 320.

¹⁴ Kongregacja Nauki Wiary, Instrukcja *Pastoralis actio* (20.10.1980), w: AAS 72(1980), s. 1137–1156. Tekst w języku polskim w: I. Chłopkowska, W. Kazimieruk (red.), *Chrzest w życiu i misji Kościoła*, dz. cyt., s. 179–198.

¹⁵ Por. Cz. Krakowiak, *Katechumenat chrzcielny dorosłych w Kościele posoborowym*, Lublin 2003, s. 193.

postanawia, by nie udzielać im chrztu, lecz zaproponować zapisanie do katechumenatu, który rozpocznie się w chwili uczęszczania do szkoły¹⁶.

Na koniec warto zauważyć, że w Kodeksie Kanonów Kościołów Wschodnich nie istnieje zapis zawierający wprost treść postanowienia paragrafu 1 kanonu 852 Kodeksu Prawa Kanonicznego. Co więcej, w tymże kodeksie nie wyróżnia się w sposób specjalny chrztu dorosłych, a nawet w treści kanonów dotyczących chrztu nie używa się przymiotnika *dorosły*. Kanon 682¹⁷ wspomnianego kodeksu w porównaniu z kanonem 865¹⁸ Kodeksu Prawa Kanonicznego, który w swej treści określa wymogi stawiane dorosłemu przed dopuszczeniem go do chrztu, używa jedynie jako stwierdzenia określającego wiek osoby terminu *po wyjściu z wieku dziecięcego*. Ponadto należy zauważyć, że przedstawiając powyższe wymogi, kanon wschodni, w odróżnieniu od kanonu łacińskiego, nic nie wspomina o katechumenacie. Może to wynikać z faktu, że Sobór Watykański II przywrócił w Kościele łacińskim różne stopnie katechumenatu dorosłych¹⁹. Jednakże Katechizm Kościoła Katolickiego dodaje, że *obecnie we wszystkich obrządkach łacińskich i wschodnich wtajemniczenie chrześcijańskie dorosłych rozpoczyna się od przyjęcia ich do katechumenatu i osiąga swój punkt kulminacyjny w jednej celebracji udzielania trzech sakramentów: chrztu, bierzmowania i Eucharystii*²⁰.

¹⁶ [...] *adscriptio parvuli alicui catechumenatui, tempore scholarum frequentando*. Kongregacja Nauki Wiary, Instrukcja *Pastoralis actio*, dz. cyt., nr 30.

¹⁷ KKKW, kan. 682: §1. *Po wyjściu z wieku dziecięcego może być ochrzczony ten, kto wyrazi swoją wolę przyjęcia chrztu, został dostatecznie pouczony o prawdach wiary i wypróbowany w życiu chrześcijańskim. Ma być również pouczony o konieczności żalu za grzechy.* §2. *Po wyjściu z wieku dziecięcego ten, kto znajduje się w niebezpieczeństwie śmierci, może być ochrzczony, jeśli mając jakąś znajomość głównych prawd wiary, ujawni w jakikolwiek sposób swoją intencję przyjęcia chrztu.*

¹⁸ KPK, kan. 865: §1. *Aby dorosły mógł być ochrzczony, powinien wyrazić wolę przyjęcia chrztu, być odpowiednio pouczony o prawdach wiary i obowiązkach chrześcijańskich oraz przejść praktykę życia chrześcijańskiego w katechumenacie. Ma być również pouczony o konieczności żalu za grzechy.* §2. *Dorosły, znajdujący się w niebezpieczeństwie śmierci, może być ochrzczony, jeśli mając jakąś znajomość głównych prawd wiary, ujawni w jakikolwiek sposób intencję przyjęcia chrztu i przyrzeknie, że będzie zachowywał nakazy chrześcijańskiej religii.*

¹⁹ Por. KKK, nr 1232; Sobór Watykański II, Konstytucja o Liturgii *Sacrosanctum Concilium*, nr 64.

²⁰ KKK, nr 1233.

1.2. Wymóg katechumenatu

W trakcie analizy norm kodeksowych mówiących o chrzcie dorosłych tym, co na pierwszym miejscu uderza jako coś specyficznego dla tej formy udzielania sakramentu chrztu świętego, jest wymóg katechumenatu. Normy trzeciej księgi Kodeksu Prawa Kanonicznego w tytule mówiącym o misyjnej działalności Kościoła zawierają kanon stanowiący, że *ci, którzy wyrazili wolę przyjęcia wiary w Chrystusa, po odbyciu prekatechumenatu winni być dopuszczeni do katechumenatu z zastosowaniem obrzędów liturgicznych, a ich nazwiska mają być wpisane do specjalnej księgi* (kan. 788 §1 KPK). Następnie dodaje on: *Katechumeni, przez naukę życia chrześcijańskiego i praktykę, winni być odpowiednio wprowadzeni w tajemnicę zbawienia oraz w życie przepojone wiarą, a także w liturgię, umiłowanie Ludu Bożego i apostołstwo* (kan. 788 §2 KPK). Kanon ten, wyrażając troskę o tę formę duszpasterstwa, stwierdza ponadto, że *jest rzeczą Konferencji Episkopatu wydać postanowienia, regulujące odbywanie katechumenatu i określające obowiązki oraz uprawnienia katechumenów* (kan. 788 §3 KPK).

Jeszcze raz wymóg katechumenatu – tym razem przy użyciu sformułowań niepozostawiających żadnych wątpliwości co do tego, że chodzi o chrzest dorosłych – znajdujemy w treści kanonu 851 KPK. Nakłada on na szafarzy – a w kontekście kanonu 530 KPK²¹ szczególnie na proboszczów – obowiązek odpowiedniego przygotowania sprawowania sakramentu chrztu świętego. Należy w tym miejscu podkreślić, że – jeśli chodzi o osobę dorosłą – ustawodawca kościelny nie pozostawia duszpasterzom swobody wyboru sposobu tegoż przygotowania²², ale sam określa jego formę. W rozważanym przez nas kanonie stwierdza bowiem, że *dorosły zamierzający przyjąć chrzest winien być dopuszczony do katechumenatu i wedle możliwości przez różne stopnie doprowadzony do wtajemniczenia sakramentalnego, zgodnie z obrzędem wtajemniczenia przystosowanym przez Konferencję Episkopatu oraz ze szczegółowymi przepisami przez nią wydanymi* (kan. 851 nr 1 KPK). Wspomniane zadanie przystosowania

²¹ KPK, kan. 530: *Do funkcji specjalnie powierzanych proboszczowi należą następujące: I° udzielanie chrztu.*

²² Wyjątkiem od tej zasady jest sytuacja przewidziana w kan. 865 §2 KPK, gdzie ustawodawca kościelny decyduje, że *dorosły, znajdujący się w niebezpieczeństwie śmierci, może być ochrzczony, jeśli mając jakąś znajomość głównych prawd wiary, ujawni w jakikolwiek sposób intencję przyjęcia chrztu i przyrzeknie, że będzie zachowywał nakazy chrześcijańskiej religii.*

obrzędu wtajemniczenia Konferencja Episkopatu Polski zrealizowała, przedstawiając 12 grudnia 1985 r. polski przekład *Obrzędów chrześcijańskiego wtajemniczenia dorosłych dostosowanych do zwyczajów diecezji polskich*²³ i otrzymując jego zatwierdzenie, dokonane przez Kongregację Kultu Bożego 7 marca 1986 r.²⁴ Brakuje natomiast szczegółowych przepisów Konferencji Episkopatu Polski w odniesieniu do katechumenatu. Wobec rodzących się dziś pytań o to, jak prowadzić katechumenat, trudno uznać za wystarczającą opublikowaną przez Konferencję Episkopatu Polski 9 maja 1989 r. *Instrukcję dla duchowieństwa w związku z wprowadzeniem obrzędów chrześcijańskiego wtajemniczenia dorosłych* oraz zawarte w niej ogólne stwierdzenia, że *Przygotowanie katechumenów do chrztu powinno obejmować: 1. Przekazanie zasad wiary i moralności, 2. Wprowadzenie w praktykę modlitwy osobistej i świadomego uczestnictwa w liturgii, 3. Wprowadzenie w praktykę życia chrześcijańskiego, 4. Kształtowanie postawy apostołskiej i współdziałania w ewangelizacyjnej misji Kościoła*²⁵.

W celu przedstawienia specyfiki katechumenatu należałoby przejść do analizy przepisów *Obrzędów chrześcijańskiego wtajemniczenia dorosłych*, co uczynimy w dalszej części artykułu. W tym miejscu niech jedynie wystarczy konstatacja, że katechumenat wymaga od kandydata do chrztu, który jest mu udzielany wraz z innymi sakramentami chrześcijańskiego wtajemniczenia podczas jednej celebracji, przejścia pewnego itinerarium, obejmującego przynajmniej następujące momenty: prekatechumenat, katechumenat, udzielenie sakramentów wtajemniczenia chrześcijańskiego i okres mistagogii²⁶. Celem zaś katechumenatu jest – stosownie do tego, co stanowi w paragrafie 1 kanon 865 KPK²⁷ – odpowiednie pouczenie o prawdach wiary i obowiązkach chrześcijańskich oraz przejście praktyki życia chrześcijańskiego. Tak sformułowane

²³ *Obrzędy chrześcijańskiego wtajemniczenia dorosłych dostosowane do zwyczajów diecezji polskich* (OCWD), Katowice 1988.

²⁴ Tekst dekretu Kongregacji Kultu Bożego, zatwierdzający przekład w języku polskim zob. w: OCWD, s. 6.

²⁵ *Instrukcja dla duchowieństwa w związku z wprowadzeniem obrzędów chrześcijańskiego wtajemniczenia dorosłych*, nr 2, <http://www.kkbids.episkopat.pl/dokumentydlep/chrzest.htm#etykieta2> (dostęp z 20 listopada 2010 r.).

²⁶ Por. A. Montan, dz. cyt., s. 72.

²⁷ KPK, kan. 865 §1: *Aby dorosły mógł być ochrzczony, powinien wyrazić wolę przyjęcia chrztu, być odpowiednio pouczony o prawdach wiary i obowiązkach chrześcijańskich oraz przejść praktykę życia chrześcijańskiego w katechumenacie. Ma być również pouczony o konieczności żalu za grzechy.*

postanowienie kodeksowe współbrzmi z nauczaniem Soboru Watykańskiego II, który w Dekrecie o działalności misyjnej Kościoła *Ad gentes divinitus* stwierdza, że ci, którzy przyjęli od Boga za pośrednictwem Kościoła wiarę w Chrystusa, winni być dopuszczeni przez liturgiczne ceremonie do katechumenatu. Nie polega on na samym wyjaśnianiu dogmatów i przykazań, lecz na kształtowaniu całego życia chrześcijańskiego i wystarczająco długich ćwiczeniach, przez które uczniowie łączą się z Chrystusem, swym Nauczycielem. Należy więc katechumenów odpowiednio wprowadzać w tajemnicę zbawienia i praktykę obyczajów ewangelicznych, a przez święte obrzędy, spełniane w kolejnych odstępach czasu, wtajemniczać ich w życie wiary, liturgii i miłości Ludu Bożego. Następnie przez sakramenty wtajemniczenia chrześcijańskiego wybawieni z mocy ciemności, współumarli, współpogrzebani i współzmartwychwstali z Chrystusem, otrzymują Ducha przybrania za synów i obchodzą z całym Ludem Bożym pamiątkę śmierci i zmartwychwstania Pana²⁸.

1.3. Wymogi do ważności i godziwości chrztu dorosłych

Kolejnym elementem, charakteryzującym chrzest dorosłych, jest wymóg wyrażenia woli przyjęcia chrztu przez osobę do niego przystępującą. Wspominany już kanon 865 KPK w paragrafie 1 postanawia: *aby dorosły mógł być ochrzczony, powinien wyrazić wolę przyjęcia chrztu*. Analizując brzmienie tej normy kodeksowej, trzeba stwierdzić, że jest ona nieprecyzyjna. Biorąc pod uwagę postanowienie kanonu 10 KPK, z powodu braku wyraźnego stwierdzenia, że chodzi o ustawę unieważniającą, można by sądzić, że bez spełnienia tego wymogu chrzest byłby niegodziwy, ale ważny. Jednak kontekst ustawy, wielowiekowa tradycja Kościoła, a także naturalne wymogi aktów ludzkich pokazują, że do ważności chrztu osoby dorosłej wymagana jest intencja przyjęcia tego sakramentu. Nikt dorosły nie może być ważnie ochrzczony bez własnej zgody. Taką interpretację potwierdza kanon 869 KPK, który w paragrafie 2 wymienia elementy konstytutywne chrztu, których brak powoduje jego nieważność. Są nimi: brak zachowania materii lub formy chrztu, niewłaściwa intencja szafarza chrztu oraz brak intencji przyjęcia chrztu przez dorosłego²⁹.

²⁸ Sobór Watykański II, Dekret o działalności misyjnej Kościoła *Ad gentes divinitus*, nr 14.

²⁹ Por. KPK, kan. 869 §2: *Ochrzczeni we wspólnocie kościelnej niekatolickiej nie powinni być chrzczeni warunkowo, chyba że po zbadaniu materii i formy zastosowanych przy udzielaniu*

Mówiąc o intencji przyjęcia sakramentu chrztu, na wstępie należy odróżnić ją od motywu. Motyw jest czymś zewnętrznym w stosunku do intencji. Stanowi on czynnik inspirujący postępowanie człowieka w celu osiągnięcia założonego celu, który charakteryzuje się czasowością, intencja natomiast zakłada świadomą decyzję woli, która stoi u podstaw dokonywania konstytutywnych wyborów, wpływających stale na życie człowieka.

Intencja jako decyzja woli musi zostać podjęta osobiście przez osobę pragnącą przyjąć sakrament chrztu i bezpośrednio zamanifestowana ordynariuszowi miejsca lub kompetentnemu proboszczowi, co wyklucza możliwość złożenia oświadczenia drogą listowną, telefoniczną czy multimedialną. Osoba taka powinna podjąć decyzję w sposób świadomy i wolny, a to znaczy, że trzeba, aby znała skutki podejmowanego aktu oraz nie była w żaden sposób do niego przymuszana.

Taka wola ponadto musi mieć charakter wewnętrzny (*intentio interior*), aby później przez zamanifestowanie jej na zewnątrz stała się również wolą o charakterze zewnętrznym (*intentio exterior*). Wola jednie o charakterze zewnętrznym nie może być podstawą do udzielenia tegoż sakramentu. Podobnie należy rozstrzygać w przypadku intencji woli obojętnej (*intentio neutra*), czyli braku wewnętrznego sprzeciwu przyjęcia chrztu przy jednoczesnym braku zewnętrznej akceptacji. Takie bowiem okoliczności uprawniają nas do konstatacji istnienia symulacji intencji przyjęcia chrztu, co – podobnie jak w przypadku symulacji zgody na zawarcie małżeństwa – powoduje, że sakrament ten jest udzielny nieważnie i niegodziwie.

Ujawnienie intencji przyjęcia chrztu stanowi więc element konstytutywny, wymagany bezspornie do ważności tego sakramentu. Jak zauważa ks. Piotr Majer, zasadniczo do ważności chrztu wymagana jest wola habitualna, czyli wyrażone w przeszłości pragnienie przyjęcia sakramentu nieodwołane później pozytywnym aktem woli, czyli aktualnie trwające. Nie wymaga się natomiast woli aktualnej, wyrażanej w czasie celebracji sakramentu, oraz woli wirtualnej, wyrażonej i uświadamianej w chwili tejże celebracji³⁰. Ponadto – jak dodaje wspomniany kanonista – do ważności udzielenia tegoż sakramentu wystarczy, *by wola chrzcielna była wyrażona implicate, a więc niekoniecznie by sakrament*

tego chrztu, jak również intencji ochrzczonego jako dorosłego oraz szafarza chrztu, pozostaje uzasadniona wątpliwość co do ważności chrztu.

³⁰ Por. P. Majer, *Intencja przyjęcia chrztu przez dorosłego jako warunek ważności sakramentu*, „Prawo i Kościół” 1 (2006), s. 27.

chrztu był wyraźnym i bezpośrednim przedmiotem aktu woli, ale jest wystarczające do ważności sakramentu okazanie woli przyjęcia chrztu poprzez inne, nie nasuwające wątpliwości i błędu zamierzenie, np. wolę stania się członkiem Kościoła katolickiego, do czego w sposób konieczny wiedzie droga przez chrzest, ale kandydat wcale nie musi pragnąć chrztu w sposób bezpośredni i wyraźny. Za św. Tomaszem przyjmuje się, że wystarcza ogólna intencja przyjęcia chrztu, tak jak ustanowił go Chrystus, a przekazał Kościół³¹.

Co zaś do godziwości przyjęcia chrztu w sytuacji niezagrażającej życiu – zgodnie z postanowieniem kanonu 865 §1 KPK – wymaga się, aby dorosły był odpowiednio pouczony o prawdach wiary i obowiązkach chrześcijańskich, o konieczności żalu za grzechy oraz przeszedł praktykę życia chrześcijańskiego w katechumenacie.

Powyższe wymogi zmieniają się w sytuacji zagrożenia życia. W paragrafie 2 kanonu 865 KPK ustawodawca kościelny postanawia, że *dorosły, znajdujący się w niebezpieczeństwie śmierci, może być ochrzczony, jeśli mając jakąś znajomość głównych prawd wiary, ujawni w jakikolwiek sposób intencję przyjęcia chrztu i przyrzeknie, że będzie zachowywał nakazy chrześcijańskiej religii.* W tych okolicznościach do godziwości więc wymaga się, aby dorosły miał, po pierwsze, jakąś znajomość głównych prawd wiary. Po drugie, powinien zobowiązać się pod przysięgą do zachowywania nakazów religii chrześcijańskiej. Warunek intencji przyjęcia chrztu, także i w okolicznościach zagrożenia życia, pozostaje wymogiem do ważności chrztu, gdyż Boży plan zbawienia nie znosi wolności osoby i wymaga osobistej odpowiedzi na Boże wezwanie. Łaska Boża nie zbawia człowieka bez jego woli.

1.4. Wymóg łącznej celebracji sakramentów wtajemniczenia chrześcijańskiego

Na koniec analizy norm kodeksowych, dotyczących chrztu dorosłych i ukazujących jego specyfikę, nie sposób nie zauważyć rozporządzenia kanonu 866 KPK. Ustawodawca kościelny poleca w nim: *jeśli tylko nie stoi na przeszkodzie poważna racja, dorosły przyjmujący chrzest powinien być zaraz bierzmowany i uczestniczyć w Eucharystii, przyjmując także Komunię świętą.* Tym samym, podobnie jak jest normą obowiązującą wszystkich, wymaganą do go-

³¹ Tamże, s. 27.

dziwości chrztu, aby przygotowanie dorosłych do chrztu odbywało się poprzez katechumenat, tak też powinno być normą, aby sakramenty wtajemniczenia chrześcijańskiego były udzielane łącznie. Ma to zastosowanie również wówczas, gdy katechumenat odbywają osoby, które ukończyły siódmy rok życia. Naturalnie kwestia ta wymaga rozważenia i jednolitego potraktowania, najlepiej na terenie podległym określonej Konferencji Biskupów, zwłaszcza wobec mogących się rodzić trudności, związanych ze zróżnicowaniem wieku dzieci i młodzieży, przyjmujących ten sakrament. Choćby na tym tle widać konieczność opracowania przez Konferencję Episkopatu Polski instrukcji, zawierającej przepisy i wskazania, regulujące kwestię realizacji itinerarium katechumenalnego³².

2. Chrzest dorosłych w *Obrzędach chrześcijańskiego wtajemniczenia dorosłych*

W dniu 6 stycznia 1972 r. Kongregacja Kultu Bożego ogłosiła wzorcowe wydanie części Rytuału Rzymskiego *Ordo initiationis christianae adultorum* (OICA), którego należało używać *zamiast dotychczasowych Obrzędów chrztu dorosłych zawartych w Rytuale Rzymskim*³³. Jego łacińska wzorcowa wersja mogła być stosowana od chwili ogłoszenia, natomiast przekłady – adaptacje w językach narodowych (po zatwierdzeniu przez Stolicę Apostolską) w terminie ustalonym przez Konferencję Biskupie³⁴. Polski przekład, jak już to wcześ-

³² Uczyniła to Konferencja Episkopatu Włoch, opracowując trzy noty pastoralne: 1° Conferenza Episcopale Italiana, *L'iniziazione cristiana, Orientamenti per il catechumenato degli adulti, Nota pastorale del Consilio Episcopale Permanente* (22.04.1997), „Notiziario CEI” 1997, s. 81–126. Ponadto dokument ten ukazał się w serii „Collana Documenti CEI” wydawanej przez Editrice Elle di Ci, Turyn 1997, nr 91. Por. także A. Maćkowski, *Nota pastorale Komisji Stałej Konferencji Episkopatu Włoch nt. katechumenatu dorosłych*, „Colloquia Theologica Ottoniana” 2 (2005), s. 81–122; 2° Conferenza Episcopale Italiana, *L'iniziazione cristiana, Orientamenti per l'iniziazione cristiana dei fanciulli e dei ragazzi dai 7 ai 14 anni, Nota pastorale del Consilio Episcopale Permanente* (23.05.1999), „Notiziario CEI” 1999, s. 253–283, a także: „Collana Documenti CEI”, nr 108, Turyn 1999. Por. także A. Maćkowski, *Wtajemniczenie chrześcijańskie dzieci i młodzieży w wieku szkolnym na podstawie wskazań Rady Stałej Konferencji Episkopatu Włoch*, „Colloquia Theologica Ottoniana” 1/2006, s. 55–79; 3° Conferenza Episcopale Italiana, *L'iniziazione cristiana, Orientamenti per il risveglio della fede e il completamento dell'iniziazione cristiana, Nota pastorale del Consilio Episcopale Permanente* (8.06.2003), „Notiziario CEI” 2003, s. 147–187, a także „Collana Documenti CEI”, nr 114, Turyn 2003.

³³ Kongregacja Kultu Bożego, *Dekret z 6 stycznia 1972 roku*, w: OCWD, s. 7.

³⁴ Por. tamże.

niej wspomnieliśmy, został przedstawiony 12 grudnia 1985 r. i zatwierdzony przez Kongregację Kultu Bożego 7 marca 1986 r.

Wprowadzenie teologiczne i pastoralne stwierdza, że *niniejsze Obrzędy chrześcijańskiego wtajemniczenia są przeznaczone dla ludzi dorosłych, którzy już usłyszeli przepowiadanie tajemnicy Chrystusa i pod wpływem Ducha Świętego, otwierającego ich serca, świadomie i dobrowolnie szukają Boga żywego oraz wstępują na drogę wiary i nawrócenia. Dzięki Jego działaniu otrzymują duchową pomoc w czasie swego przygotowania, a we właściwym czasie owocnie przyjmują sakramenty święte*³⁵.

Jak zauważa ks. prof. Stanisław Czerwik, *rytuał ten jest typowym przykładem postulowanego przez Sobór Watykański II powrotu do źródeł – do zdrowej tradycji, a równocześnie rezultatem dążenia do uprawnionego postępu, który sprawia, że formy nowe wyrastają niejako organicznie z form już istniejących* (por. KL 23)³⁶.

Ten Rytuał jest dla nas interesujący z tego względu, że zawiera normy, które bardziej szczegółowo opisują strukturę wtajemniczenia chrześcijańskiego i tym samym pozwalają pełniej dostrzec specyfikę chrztu dorosłych, a to jest zamierzeniem niniejszego artykułu. W tym momencie należy jednak wspomnieć, że *Obrzędy chrześcijańskiego wtajemniczenia dorosłych* przedstawiają trzy sposoby realizacji wtajemniczenia chrześcijańskiego. Pierwszym z nich jest katechumenat, odzyskany zgodnie z życzeniem Soboru Watykańskiego II. Drugi sposób to także prawdziwy i właściwy katechumenat, z tym jednak, że – po dokonaniu odpowiednich modyfikacji – jest adresowany do dzieci i młodzieży w wieku szkolnym. Na koniec przewiduje się trzeci sposób realizacji wtajemniczenia chrześcijańskiego. Jest on szczególnie, gdyż adresowany do specyficznego grona osób, a mianowicie do tych, którzy zostali ochrzczeni w wieku dziecięcym, ale później nie zostali pouczeni w wierze i nie otrzymali pozostałych sakramentów wtajemniczenia chrześcijańskiego. W tym wypadku mamy do czynienia ze specyficznym rodzajem katechumenatu. Warto również dodać, że katechumenat dorosłych oprócz formy pełnej, przeznaczonej do wspólnotowego przygotowania wielu osób, posiada także formę uproszczoną dla poszczególnych przypadków i formę skróconą, przeznaczoną dla osób znajdujących się

³⁵ OCWD, *Wprowadzenie teologiczne i pastoralne*, nr 1.

³⁶ S. Czerwik, *Historyczno-liturgiczne podłoże rytuału „Obrzędy chrześcijańskiego wtajemniczenia dorosłych dostosowane do zwyczajów diecezji polskich”*, „Anamnesis” 8 (1996), s. 29.

w niebezpieczeństwie śmierci. Na potrzeby naszego artykułu przedstawimy normy dotyczące katechumenatu dorosłych w formie pełnej, gdyż najpełniej ukazuje on specyfikę chrztu dorosłych, a każdy inny sposób realizacji wtajemniczenia chrześcijańskiego jest jedynie jego dostosowaniem do specjalnych okoliczności.

2.1. Struktura wtajemniczenia chrześcijańskiego

Jednym z pierwszych wskazań dotyczących sposobu realizacji wtajemniczenia chrześcijańskiego jest stwierdzenie, że dokonuje się ono stopniowo i we wspólnocie wiernych przy uwzględnieniu różnego stopnia duchowego rozwoju kandydatów do chrztu³⁷. Wtajemniczenie chrześcijańskie jako proces formacyjny ma więc charakter itinerarium, czyli jest drogą, do przebycia której katechumen jest wzywany. Składa się ona z okresów i stopni, czyli etapów, które bywają także nazywane bramami.

Pierwszy stopień ma miejsce wówczas, gdy człowiek zaczyna się nawracać i pragnie zostać chrześcijaninem, a Kościół przyjmuje go jako katechumena. Drugi to moment, w którym katechumen umocniony w wierze zostaje dopuszczony do bliższego przygotowania do sakramentów. Trzecim stopniem natomiast jest liturgia, w czasie której katechumen po odpowiednim przygotowaniu przyjmuje sakramenty wtajemniczenia chrześcijańskiego i tym samym staje się chrześcijaninem. Tym zaś trzem stopniom, etapom lub bramom, które w procesie wtajemniczenia chrześcijańskiego są szczególnie ważne i doniosłe, odpowiadają trzy obrzędy liturgiczne: 1. obrzęd przyjęcia do katechumenatu; 2. obrzęd wybrania kandydatów; 3. sprawowanie sakramentów wtajemniczenia chrześcijańskiego³⁸.

Oprócz stopni w swej drodze formacyjnej katechumen przeżywa również okresy poszukiwania i dojrzewania. Normy zawarte w *Obrzędach chrześcijańskiego wtajemniczenia dorosłych* wspominają cztery z nich. Pierwszy z nich to okres zwany prekatechumenatem, czyli pierwszą ewangelizacją. Polega on na podejmowaniu przez kandydata poszukiwania, któremu ze strony Kościoła odpowiada działalność ewangelizacyjna. Kończy się on zaliczeniem kandydata do grona katechumenów. Drugi okres to katechumenat, najdłuższy z całego itine-

³⁷ Por. OCWD, *Wprowadzenie teologiczne i pastoralne*, nr 4–5.

³⁸ Por. tamże, nr 6.

rium katechumenalnego, gdyż może trwać nawet kilka lat. Zaczyna się od momentu włączenia kandydata do grona katechumenów i jest przeznaczony na pełną katechezę, połączoną z obrzędami właściwymi dla tego okresu. Trzeci etap, zwykle pokrywający się z wielkopostnym przygotowaniem do uroczystości paschalnych, nazywa się okresem oczyszczenia i oświecenia. Jego celem jest głębsze duchowe przygotowanie katechumenów do celebracji sakramentów wtajemniczenia chrześcijańskiego. Ostatni zaś okres zwany jest czasem mistagogii. Trwa on przez cały Okres Wielkanocy i ma pomóc już ochrzczonym doświadczyć mocy udzielonych im sakramentów i jeszcze ściślej wprowadzić w życie we wspólnocie³⁹.

Pośród ogólnych wskazań, odnoszących się do struktury wtajemniczenia chrześcijańskiego, warto również zauważyć, że normy zawarte w Rytuale mocno akcentują wymiar paschalny całego wtajemniczenia chrześcijańskiego. Stąd podkreśla się, że Wielki Post ma wywierać największy wpływ na dobre przygotowanie wybranych, a Wigilia Paschalna powinna być normalnym terminem udzielania sakramentów wtajemniczenia chrześcijańskiego. Co prawda ze względu na potrzeby duszpasterskie istnieje możliwość udzielania tychże poza wspomnianym okresem, ale tę możliwość należy traktować w kategorii wyjątku⁴⁰.

2.1.1. Okres prekatechumenatu

Normy dotyczące tego okresu podkreślają, że choć obrzędy chrześcijańskiego wtajemniczenia rozpoczynają się od dopuszczenia do katechumenatu, to jednak czas poprzedzający itinerarium katechumenalne ma ogromne znaczenie i nie można go pomijać, gdyż jest to moment ewangelizacji, w którym *Kościół otwarcie i wytrwale głosi prawdę o Bogu żywym i o Jezusie Chrystusie, posłanym dla zbawienia wszystkich, aby niechrześcijanie pod wpływem Ducha Świętego, który otwiera ich serca, uwierzyli, dobrowolnie nawrócili się do Pana i szczerze do Niego przyłączyli*⁴¹. Ten czas ewangelizacji powinien być tak długi, aby w tych, którzy skłaniają się ku wierze, [...] *dojrzało prawdziwe pragnienie pójścia za Chrystusem i przyjęcia chrztu*⁴². W tym okresie ludzi skłaniających

³⁹ Por. tamże, nr 7.

⁴⁰ Por. tamże, nr 8.

⁴¹ Tamże, nr 9.

⁴² Tamże, nr 10.

się ku chrześcijaństwu nazywa się sympatykami⁴³. Na ten czas stawia się przed nimi zadanie przyswojenia sobie zasadniczych postaw życia duchowego i nauki chrześcijańskiej, innymi słowy powinni oni mieć zaczątek wiary, przeżyć pierwsze nawrócenie oraz podjąć decyzję zmiany życia i wejścia we wspólnotę z Bogiem w Chrystusie. Efektem tego okresu powinien być również obecny w tych osobach załączek ducha pokuty, a także pierwsze doświadczenie wzywania Boga i modlitwy, jak również wspólnoty i ducha chrześcijańskiego⁴⁴. Ponadto normy Rytuału przewidują, że Konferencja Biskupia może w tym okresie przewidzieć pewną formę przyjęcia sympatyków, które odbywa się w sposób dowolny, bez sprawowania jakiegos obrzędu liturgicznego. Podjęcie tego aktu wyraża prawą intencję przychylności wobec wiary chrześcijańskiej, która jednak nie jest jeszcze wiarą. Może on dokonać się podczas zgromadzenia lokalnej wspólnoty, przy czym powinno się także stworzyć okazję do przyjacielskich rozmów. Normy sugerują, aby sympatyka przedstawił ktoś z jego bliskich, a kapłan lub inny godny i odpowiedni członek wspólnoty swoimi słowami pozdrowił go i przyjął⁴⁵.

2.1.2. Obrzęd przyjęcia do katechumenatu

Zgodnie ze wskazaniem zawartym w *Obrzędzie chrześcijańskiego wtajemniczenia dorosłych* obrzęd przyjęcia do katechumenatu jest aktem, podczas którego kandydaci po raz pierwszy publicznie ujawniają Kościołowi swoje pragnienie, a ten przyjmuje ich jako ludzi, którzy chcą zostać jego członkami. Obrzęd ten powinien mieć charakter celebracji liturgicznej, w czasie której Kościół udziela im pierwszego błogosławieństwa⁴⁶.

Zgodnie ze szczegółowymi wskazaniem, obrzęd ten powinien odbywać się w określonych dniach w ciągu roku przy czynnym udziale wspólnoty chrześcijańskiej. Składa się on jakby z dwóch części, z których pierwsza odbywa się w drzwiach kościoła, a druga już w jego wnętrzu. U drzwi kościoła ma miejsce

⁴³ Por. tamże, nr 12.

⁴⁴ Por. tamże, nr 15.

⁴⁵ Por. tamże, nr 12. Zob. także S. Czerwik, dz. cyt., s. 29–30; A. Maćkowski, dz. cyt., s. 97–98; 110–112.

⁴⁶ Por. OCWD, *Wprowadzenie teologiczne i pastoralne*, nr 14.

przywitanie kandydatów, nakreślenie znaku krzyża na czole i narządach zmysłu i – jeśli uważa się to za pożyteczne – wyrzeczenie się kultów pogańskich i nadanie nowego, chrześcijańskiego imienia. Po wprowadzeniu do kościoła celebrowane jest Słowo Boże, w czasie której – jeśli uważa się to za stosowne – może nastąpić wręczenie Ewangelii. Liturgię kończy modlitwa za katechumenów i ich pożegnanie⁴⁷.

Naturalnie przed obrzędem przyjęcia do katechumenatu duszpasterze przy pomocy gwarantów, czyli poręczycieli (osób, które świadczą pomoc katechumenom na drodze nawrócenia i o nim świadczą wobec wspólnoty), a także katechetów i diakonów dokonują oceny zewnętrznych oznak dyspozycji kandydatów. Na tym etapie – jak to już wcześniej zostało wspomniane – wymaga się od osób przygotowujących się do chrztu przyswojenia pierwszych elementów życia duchowego i doktryny chrześcijańskiej, początku nawrócenia, woli zmiany życia i wejścia we wspólnotę z Bogiem w Chrystusie, a także zaczątku ducha pokuty i modlitwy oraz pierwszego doświadczenia wspólnoty i ducha chrześcijańskiego. W tym czasie zadaniem duszpasterzy jest również zbadać, czy z jakiegokolwiek przyczyny jakaś osoba już ochrzczona nie znalazła się w gronie osób proszących o chrzest⁴⁸.

Po dokonaniu obrzędu normy polecają, aby w stosownym czasie zapisać w specjalnej księdze imiona i nazwiska katechumenów, szafarza i osób poręczających oraz datę i miejsce obrzędu przyjęcia do katechumenatu. Obowiązek ten wynika z faktu, że obrzęd ten rodzi konkretne konsekwencje, również prawne. Od tego momentu sympatycy stają się bowiem katechumenami, domownikami Chrystusa, a Kościół traktuje ich jak swoich, w kontekście zaś konsekwencji prawnych od tego momentu przysługuje im prawo do pogrzebu chrześcijańskiego i specjalnego obrzędu zawarcia małżeństwa oraz przyjmowania błogosławieństw i sakramentaliów⁴⁹.

⁴⁷ Por. tamże, nr 68–97.

⁴⁸ Por. tamże, *Wprowadzenie teologiczne i pastoralne*, nr 15–16.

⁴⁹ Por. tamże, nr 17–18. Zob. także A. Maćkowski, dz. cyt., s. 98–99; 112–113.

2.1.3. Okres katechumenatu

Czas katechumenatu, rozpoczynający się obrzędem przyjęcia, jest okresem dłuższym⁵⁰. Powinien trwać nawet kilka lat, aż nawrócenie i wiara katechumenów nabiorą cech dojrzałości⁵¹. Z tego powodu nie powinno się niczego ustalać z góry, gdyż czas ten jest uzależniony przede wszystkim od działania łaski Bożej, ale także od zaangażowania katechumenów i organizacji katechumenatu, czyli od programu katechezy, ilości katechistów, diakonów, kapłanów, częstotliwości spotkań i pomocy miejscowej wspólnoty. Dlatego też tym, kto ostatecznie kieruje przebiegiem katechumenatu i określa czas jego trwania, jest biskup diecezjalny. Innymi podmiotami kompetentnymi w tej dziedzinie są również Konferencje Biskupów, które – po uwzględnieniu warunków etnicznych i geograficznych swego terenu – mogą wydać w tej kwestii dokładniejsze postanowienia⁵².

W okresie katechumenatu katechumeni otrzymują duchową formację i mają nabyć wprawę w przestrzeganiu zasad chrześcijańskiej karności⁵³. Zakłada się, że w tym czasie dzięki obejmującemu wszystkie dziedziny wychowaniu chrześcijańskiemu zostaną wprowadzeni w misterium zbawienia, wdrożeni w praktykowanie nakazów ewangelicznych i sprawowanie świętych obrzędów. Ponadto powinien w nich nastąpić postęp na drodze wiary, umiłowania liturgii i ludu Bożego⁵⁴. Do osiągnięcia tak określonych celów służą cztery drogi: katecheza, praktyka życia chrześcijańskiego, obrzędy liturgiczne i doświadczenie apostołsko-misyjne.

W odniesieniu do katechezy normy Rytuału podkreślają, że powinna ona stopniowo ukazywać wszystkie zagadnienia wiary i moralności, być dostosowana do roku liturgicznego i wspierać się nabożeństwami słowa. Jej zasadniczym celem, oprócz doprowadzenia do należytego zaznajomienia się z dogmatami i przykazaniami, jest doprowadzenie katechumenów do głębokiego, osobistego poznania tajemnicy zbawienia⁵⁵.

⁵⁰ Por. OCWD, *Wprowadzenie teologiczne i pastoralne*, nr 19.

⁵¹ Por. tamże, nr 98.

⁵² Por. tamże, nr 20.

⁵³ Por. tamże, nr 19.

⁵⁴ Por. tamże, nr 98.

⁵⁵ Por. tamże, *Wprowadzenie teologiczne i pastoralne*, nr 19,1.

Katechumeni wezwani są także, aby w tym okresie praktykować życie chrześcijańskie przy szczególnej pomocy poręczających, chrzestnych i całej miejscowej wspólnoty kościelnej. Ma ono polegać na coraz łatwiejszym uciekaniu się do modlitwy, zachowywaniu we wszystkim wymagań Chrystusa, poddawaniu się w swym działaniu wyższym natchnieniom i pełnieniu czynków miłości bliźniego aż do wyrzeczenia się siebie. Efektem takiego działania jest coraz wyraźniejsze przechodzenie katechumenów od człowieka starego do nowego, doskonałego w Chrystusie. Znakiem zaś zachodzenia tego procesu jest dokonująca się stopniowo – ale i stale – zmiana mentalności i obyczajów. W tym okresie, dzięki praktyce życia chrześcijańskiego, mogą ponadto doświadczyć, że człowiek idący za Chrystusem, który jest znakiem sprzeciwu, doznaje odrzucenia i osamotnienia, ale także radości, której Bóg udziela w obfitości⁵⁶.

W tym czasie katechumeni nabywają także doświadczenia liturgicznego. Kościół wspiera ich w drodze nawrócenia poprzez odpowiednie obrzędy liturgiczne, które stopniowo oczyszczają i umacniają. Szczególnie zalecaną formą są zgromadzenia z Liturgią Słowa Bożego, dostosowane do okresu liturgicznego. Katechumeni mogą także uczestniczyć wraz z wiernymi w Liturgii Słowa niedzielnych Eucharystii, ale wówczas zgodnie ze starożytnym zwyczajem – jeśli tylko nie zachodzi jakaś trudność – należy ich życzliwie pożegnać przed rozpoczęciem Liturgii Eucharystycznej. Na ten czas przewidziane są również pierwsze, czyli mniejsze, egzorcyzmy, ułożone w formie modlitwy oraz błogosławieństwa, mające ukazać miłość Bożą i troskliwość Kościoła. Ponadto, jeśli uważa się to za wskazane, w tym czasie może także mieć miejsce namaszczenie katechumenów olejem⁵⁷, chociaż niestety nie na terenie Polski, gdyż Konferencja Episkopatu Polski podjęła uchwałę o niestosowaniu w okresie katechumenatu namaszczenia olejem katechumenów⁵⁸.

Wreszcie okres katechumenatu charakteryzuje się zdobywaniem przez katechumenów pierwszych doświadczeń apostołsko-misyjnych. Stosownie do postanowień norm *Obrzędów chrześcijańskiego wtajemniczenia dorosłych*

⁵⁶ Por. tamże, nr 19,2.

⁵⁷ Por. tamże, nr 19,3; a także nr 100–103.

⁵⁸ Por. tamże, nr 127–132.

w tym czasie katechumeni przez świadectwo życia i wyznawanie wiary uczą się współdziałać w dziele ewangelizacji i budowania Kościoła⁵⁹.

2.1.4. Obrzęd wybrania

Okres katechumenatu zamyka obrzęd wybrania, czyli powołania i dopuszczenia do sakramentów wtajemniczenia chrześcijańskiego katechumenów, którzy dzięki swym dyspozycjom stali się zdolni przystąpić do nich w najbliższym terminie ich sprawowania. Obrzęd ten nazywa się „wybraniem”, gdyż dopuszczenie, jakiego dokonuje Kościół, jest znakiem wybrania przez Boga tychże katechumenów i pozytywnej ich odpowiedzi na Boże powołanie. Bywa także określany mianem „wpisania imienia”, ponieważ w jego strukturze jest przewidziane wpisanie do księgi wybranych imion katechumenów mających w najbliższym czasie przystąpić do sakramentów wtajemniczenia chrześcijańskiego⁶⁰.

Obrzęd wybrania kończy właściwy katechumenat, czyli długi czas kształtowania duszy i serca, dlatego też katechumeni, aby mogli zostać wybrani, powinni odznaczyć się nawróceniem serca i zmianą obyczajów, dostateczną znajomością nauki chrześcijańskiej oraz duchem wiary i miłości. Wymaga się od nich również świadomej decyzji na przyjęcie sakramentów Kościoła, a po obrzędzie wybrania żywszej gotowości pójścia za Chrystusem. Właśnie to będą publicznie wyrażali przed biskupem diecezjalnym lub jego delegatem w czasie obrzędu, a ci, wypowiadając swoją decyzję wobec wspólnoty, będą potwierdzać Boże wybranie. Jest to więc bardzo ważny moment itinerarium katechumenalnego, wymagający podjęcia trudu rozeznania zarówno ze strony katechumenów, jak i Kościoła. Podkreśla się, że dla Kościoła obrzęd wybrania jest szczególnym wyrazem jego troski o katechumenów. Wynika to z faktu, że biskup, kapłani, diakoni, katecheci, rodzice chrzestni, a także cała miejscowa wspólnota wiernych po odpowiednim namyśle, mając świadomość odpowiedzialności wobec Boga, wypowiadają swoje zdanie o wychowaniu i postępach katechumenów oraz modlą się, aby Kościół poprowadził ich na spotkanie z Chrystusem. To wszystko sprawia, że obrzęd ten – sprawowany uroczysto – stanowi najważniejszy moment całego katechumenatu⁶¹.

⁵⁹ Por. tamże, *Wprowadzenie teologiczne i pastoralne*, nr 19,4. Zob. także A. Maćkowski, dz. cyt., s. 99–100; 113–115.

⁶⁰ Por. OCWD, *Wprowadzenie teologiczne i pastoralne*, nr 22.

⁶¹ Por. tamże, nr 23, a także nr 134–135.

Przed obrzędem wybrania powinna mieć miejsce narada oceniająca zdatność kandydatów. Do udziału w niej są zaproszeni przede wszystkim kierujący przygotowaniem katechumenów, czyli kapłani, diakoni, katecheci oraz chrzestni i przedstawiciele miejscowej wspólnoty. Jeśli jest to korzystne, w naradzie może uczestniczyć także zespół katechumenów⁶².

Do przewodniczenia temu obrzędowi wezwany jest biskup diecezjalny, obecny osobiście lub przez swego delegata. Jego zadaniem jest ukazać religijne i kościelne znaczenie wybrania jako misterium Bożego powołania, a także wyrazić wobec wszystkich obecnych opinię Kościoła o katechumenach i w miarę potrzeby wysłuchać opinii zgromadzonej wspólnoty, a następnie przeprowadzić dopuszczenie wybranych⁶³.

Ważne zadanie wypełniają w czasie tego obrzędu także rodzice chrzestni, których katechumeni wybierają w okresie katechumenatu. Do wykonywania tej funkcji potrzebują jednak zgody kapłana i – jeśli to możliwe – akceptacji miejscowej wspólnoty. Ich rolą jest towarzyszenie katechumenom w czasie obrzędu, wyrażenie o nich świadectwa i w zależności od okoliczności wpisanie swojego imienia wraz z katechumenami⁶⁴.

Termin tego obrzędu jest dokładnie określony. Powinien on odbyć się w pierwszą niedzielę Wielkiego Postu i jedynie gdy wymagają tego bardzo ważne przyczyny duszpasterskie, można go sprawować w poprzedzającym lub następującym tygodniu. Wymóg ten wynika z faktu, że sakramenty wtajemniczenia chrześcijańskiego sprawuje się w uroczystości paschalnej, a do zadań właściwych dla okresu Wielkiego Postu należy bezpośrednio przygotowanie do nich katechumenów⁶⁵.

O wadze tego obrzędu i jego konsekwencjach w życiu katechumenów świadczy także fakt, że od tego momentu przestają być katechumenami, a otrzymują miano wybranych. Ponadto funkcjonują także określenia: 1. *competentes*, czyli ubiegający się o chrzest, gdyż odtąd dążą do przyjęcia sakramentów wtajemniczenia chrześcijańskiego lub też 2. *illuminandi*, czyli dążący do

⁶² Por. tamże, nr 23, a także nr 137.

⁶³ Por. tamże, nr 138.

⁶⁴ Por. tamże, nr 136.

⁶⁵ Por. tamże, nr 139.

oświecenia, gdyż chrzest bywa też nazywany oświeceniem, napełnieniem neofity światłem wiary⁶⁶.

2.1.5. Okres oczyszczenia i oświecenia

Okres oczyszczenia i oświecenia przypada zazwyczaj na okres Wielkiego Postu. Wybór ten wynika z faktu, że Wielki Post w liturgii i katechezie liturgicznej odwołuje się do chrztu i tym samym w naturalny sposób przygotowuje do niego kandydatów, wzywając zaś do pokuty, przyczynia się do wewnętrznego odnowienia wraz z katechumenami całej wspólnoty wiernych i przygotowuje wszystkich do ponownego przeżycia misterium paschalnego⁶⁷.

Celem tego okresu jest oczyszczenie serca i myśli przez badanie sumienia oraz pokutę, jak również poprzez oświecenie, dokonujące się dzięki głębszemu poznaniu Chrystusa Zbawiciela. Czas ten jest więc bardziej poświęcony skupieniu ducha i refleksji nad swym życiem aniżeli katechezie. Jego szczególnymi momentami są skrutynia i obrzędy przekazania najstarszych dokumentów wiary i modlitwy⁶⁸.

Skrutynia, odbywające się wedle starej tradycji w III, IV i V niedzielę Wielkiego Postu, mają podwójny cel. Zmierzają one do uświadomienia przygotowującym się do przyjęcia sakramentów wtajemniczenia chrześcijańskiego tego, co jest w ich sercach ułomne, słabe i złe, by mogło być uzdrowione, a także tego, co jest w nich prawe, wartościowe i święte, by mogło być umocnione. Wymagają więc od wybranych postępu w szczerym poznaniu siebie i rozeznaniu swej duszy oraz – rodzącego się z tego rozeznania – pragnienia dojścia do głębokiego zrozumienia tajemnicy Chrystusa i Kościoła, a także praktykowania prawdziwej pokuty. Sprawowane w tym duchu skrutynia istotnie prowadzą do uwolnienia od skutków grzechu i wpływu szatana oraz umocnienia w Chrystusie, który jedynie jest drogą, prawdą i życiem. Dokonuje się to między innymi dzięki egzorcyzmom, które kończą każde z trzech skrutyniów. Dzięki sprawowaniu skrutyniów w wybranych powinien nastąpić wyraźnie zauważalny postęp w poznaniu grzechu i w pragnieniu zbawienia⁶⁹.

⁶⁶ Por. tamże, *Wprowadzenie teologiczne i pastoralne*, nr 24. Zob. także A. Maćkowski, dz. cyt., s. 101; 115–116.

⁶⁷ Por. OCWD, *Wprowadzenie teologiczne i pastoralne*, nr 21, a także nr 152.

⁶⁸ Por. tamże, nr 25.

⁶⁹ Por. tamże, nr 25,1; 154–159.

Obrzędy przekazania natomiast polegają na wręczeniu wybranym Symbolu wiary i Modlitwy Pańskiej. Dzięki Symbolowi wiary na nowo przeżywają oni wielkie dzieła Boże, dokonane dla zbawienia ludzi, a dzięki Modlitwie Pańskiej głębiej odkrywają ducha dziecięctwa, dzięki któremu, zwłaszcza podczas Eucharystii, będą Boga nazywać Ojcem⁷⁰.

W okresie oczyszczenia i oświecenia można przewidzieć także obrzędy bezpośrednio przygotowujące wybranych do celebracji sakramentów wtajemniczenia chrześcijańskiego. Sprawuje się je wówczas w Wielką Sobotę. Są to obrzędy oddania Symbolu wiary i *Effeta* oraz – jeśli nie uczyniono tego wcześniej – wyboru chrześcijańskiego imienia i namaszczenia katechumenów olejem. Nawet wtedy, gdy nie byłyby one sprawowane, zachęca się wybranych, aby Wielka Sobota miała charakter specjalny. Jeśli jest to możliwe, prosi się ich o powstrzymanie się od codziennych zajęć i poświęcenie tego dnia na modlitwę i wewnętrzne skupienie oraz post⁷¹.

2.1.6. Sakramenty wtajemniczenia

Udzielenie sakramentów wtajemniczenia chrześcijańskiego wybranym – chrztu, bierzmowania i Eucharystii – stanowi ostatni stopień, czyli bramę itinerarium katechumenalnego. Fakt ten sprawia, że otrzymują oni odpuszczenie grzechów, zostają włączeni do ludu Bożego, stają się przybranymi dziećmi Bożymi, są wprowadzeni przez Ducha Świętego w obiecaną pełnię czasu, a dzięki Eucharystii otrzymują przedsmak dóbr królestwa Bożego⁷².

W tym momencie warto jeszcze raz podkreślić, że zwyczajnym i uprzywilejowanym czasem sprawowania tych sakramentów jest noc Wigilii Paschalnej. Wówczas to, po Liturgii Słowa wspominającej dzieło zbawienia, dokonuje się obrzęd uroczystego błogosławieństwa wody, który ponownie wspomina wielkie dzieła Boże i ukazuje tajemnicę Bożej miłości, objawiającą się od początku świata i stworzenia rodzaju ludzkiego. Z kolei przez wezwanie Ducha Świętego i głoszenie Śmierci i Zmartwychwstania Chrystusa modlitwa błogosławieństwa wody podkreśla wagę i nowość odrodzenia chrzcielnego, które pozwala ochrzczonym uczestniczyć w śmierci i zmartwychwstaniu Chrystusa i Jego

⁷⁰ Por. tamże, nr 25,2.

⁷¹ Por. tamże, nr 26. Zob. także A. Maćkowski, dz. cyt., s. 101–102; 116.

⁷² Por. OCWD, *Wprowadzenie teologiczne i pastoralne*, nr 27.

Boskiej świętości. Dlatego też gdy w wyjątkowych sytuacjach udziela się sakramentów wtajemniczenia poza uroczystością paschalną, nawet wówczas należy dołożyć starań, aby ta celebracja miała charakter paschalny i zachować obrzęd błogosławieństwa wody⁷³.

Normy zawarte w *Obrzędach chrześcijańskiego wtajemniczenia dorosłych* zawierają także przypomnienie, że zgodnie z bardzo starym zwyczajem zachowanym w liturgii rzymskiej, dorośli, czyli przynajmniej o ci, którzy ukończyli czternasty rok życia, bezpośrednio po chrzcie przyjmują bierzmowanie, a następnie po raz pierwszy w sposób sakramentalny uczestniczą w Eucharystii. Z brzmienia normy należy wywnioskować, że nieudzielenie bierzmowania jest raczej wyjątkiem, a usprawiedliwiają ten fakt jedynie poważne powody⁷⁴. Za łącznym udzielaniem sakramentów wtajemniczenia chrześcijańskiego przemawia również *Wprowadzenie ogólne*, zawarte w Rytuale, gdzie w numerze 2, po omówieniu skutków działania tychże trzech sakramentów, stwierdza się: *Te trzy sakramenty chrześcijańskiego wtajemniczenia tak się ze sobą łączą, że doprowadzają do pełnej dojrzałości wyznawców Chrystusa, którzy w Kościele i w świecie pełnią posłannictwo właściwe całemu ludowi chrześcijańskiemu*⁷⁵.

2.1.7. Okres mistagogii

Ostatnim etapem wtajemniczenia chrześcijańskiego jest okres mistagogii, czyli pogłębionego wtajemniczenia, trwający od Wielkanocy aż do Zesłania Ducha Świętego. Wówczas to neofici poprzez rozważanie Ewangelii, pogłębioną katechezę, uczestnictwo w Eucharystii i uczynki miłosierdzia coraz głębiej poznają misterium paschalne i usiłują je uobecnić w praktyce życia⁷⁶. Innymi słowy, jest to czas doświadczania mocy przyjętych sakramentów i zbierania ich owoców⁷⁷.

Innym ważnym zadaniem tego okresu jest ożywienie ducha wspólnoty. W tym czasie neofici przy pomocy rodziców chrzestnych powinni zacieśnić swe

⁷³ Por. tamże, nr 208–210.

⁷⁴ Por. tamże, *Wprowadzenie teologiczne i pastoralne*, nr 34–36.

⁷⁵ Por. tamże, *Wprowadzenie ogólne*, nr 2. Zob. także A. Maćkowski, dz. cyt., s. 102–103; 116–117.

⁷⁶ Por. OCWD, *Wprowadzenie teologiczne i pastoralne*, nr 37–38.

⁷⁷ Por. S. Czerwik, dz. cyt., s. 31.

więzy ze wspólnotą wiernych, a przy tym obdarować ją swym świeżym spożyciem na sprawy wiary, jak i pobudzić do podjęcia wysiłku jej ożywienia⁷⁸.

Tym więc, co jest zasadnicze dla neofitów w tym czasie, to doświadczenie ich osobistego przeżywania sakramentów świętych oraz wspólnoty. Dlatego też szczególnego znaczenia nabierają Msze dla neofitów, na które oprócz nich należy zapraszać chrześniych oraz całą wspólnotę wiernych. Są to Msze niedziel wielkanocnych, w czasie których nowo ochrzczeni – oprócz doświadczenia wspólnoty – mogą usłyszeć (zwłaszcza w roku „A”) słowo Boże szczególnie do nich się odnoszące. Formularzy tych Mszy używa się również wtedy, gdy wtajemniczenie odbywa się poza Okresem Wielkanocnym⁷⁹.

Zakończenie

Podsumowując, trzeba zauważyć, że tak naprawdę tym, co ukazuje specyfikę chrztu dorosłych, jest to, co różni go od chrztu dzieci.

Na wstępie należy wskazać podstawową różnicę, widoczną w czasie sprawowania chrztu, a mianowicie: dziecko, które nie osiągnęło wieku rozeznania, nie może samodzielnie wyznać wiary i dlatego – zachowując postawę bierną – otrzymuje sakrament chrztu ze względu na wiarę rodziców lub opiekunów i wspólnoty całego Kościoła, natomiast osoba dorosła – przyjmując postawę aktywną – sama podejmuje decyzję o przyjęciu chrztu oraz sama w sposób świadomy i dobrowolny manifestuje ją wobec Kościoła.

Kolejną specyfiką właściwą dla chrztu dorosłych jest fakt, że udziela się go tym, którzy wyszli z okresu dzieciństwa i posiadają używanie rozumu. Do mniemywa się to u osób, które ukończyły siódmy rok życia. Pozornie można sądzić, że ta granica wiekowa nie jest sztywna, gdyż w innym miejscu, gdy Kodeks Prawa Kanonicznego wspomina o konieczności powiadomienia o chrzcie dorosłych biskupa diecezjalnego, wskazuje inną granicę wiekową, czyli ukończenie czternastego roku życia. Byłby jednak w błędzie ten, kto twierdziłby, że osoby w okresie między siódmym a czternastym rokiem życia mogłyby być ochrzczone na sposób dzieci. Nic bardziej błędnego, ponieważ

⁷⁸ Por. OCWD, *Wprowadzenie teologiczne i pastoralne*, nr 39.

⁷⁹ Por. tamże, nr 40. Zob. także S. Czerwik, dz. cyt., s. 39; A. Maćkowski, dz. cyt., s. 103; 117–118.

obowiązek katechumenatu pozostaje i w tym wypadku. Jasno wskazują na to normy *Obrzędów chrześcijańskiego wtajemniczenia dorosłych*, które w rozdziale poświęconym katechumenatowi dzieci w wieku katechizacyjnym nie zwalniają z obowiązku prowadzenia ich itinerarium katechumenalnym, a jedynie polecają dostosować je do sytuacji personalnej oraz rozwoju osobowego i duchowego małych katechumenów⁸⁰.

Ponadto elementem określającym specyfikę chrztu dorosłych jest także wymóg katechumenatu. Sprawia on, że udzielenie sakramentu chrztu św. nie może być zredukowane do jednego tylko obrzędu. Należy wręcz stwierdzić, że udzielanie tego sakramentu ma się odbywać stopniowo, za pomocą wielu obrzędów liturgicznych, których dopełnieniem jest łączne udzielenie wszystkich trzech sakramentów wtajemniczenia chrześcijańskiego podczas Wigilii Paschalnej. Chrzt dzieci natomiast udzielany jest w oddzieleniu od pozostałych sakramentów wtajemniczenia chrześcijańskiego podczas jednego obrzędu.

Trzeba także podkreślić, że katechumenat jako wtajemniczenie chrześcijańskie prowadzące katechumenów do dojrzałej wiary ma dać im całe doświadczenie życia Kościoła. Stąd w każdym okresie i na każdym stopniu itinerarium katechumenalnego katechumeni powinni zdobywać doświadczenie mocy słowa Bożego, które przepowiadane wzywa i rodzi w nich nawrócenie, a spotykane w katechezie utwierdza ich w wierze, mocy liturgii sprawowanej przez Kościół, która jest uwielbieniem Boga za dzieło zbawienia i zarazem udziałem w tymże dziele, dokonany dla człowieka w Jezusie Chrystusie, jak również radości trwania we wspólnocie braci, której efektem jest uczestnictwo katechumenów w dziełach miłości (*caritas*), ewangelizacji i apostołstwa Kościoła. Nie można więc zredukować katechumenatu tylko i wyłącznie do pouczenia katechetycznego.

Charakterystyczne dla katechumenatu – aczkolwiek szczególnie trudne i zarazem dziś konieczne – jest doprowadzenie katechumenów do pełnej integracji ze wspólnotą wiernych. To zadanie jest dzisiaj niezwykle istotne, bo rodzina przestaje być naturalnym środowiskiem wiary, warunkiem zaś trwania w wierze jest przebywanie w takim środowisku. Można zaryzykować stwierdzenie, że nie można być chrześcijaninem bez wsparcia konkretnej wspólnoty wiernych. To także jest specyfiką chrztu dorosłych, wynikającą z wymogu katechumenatu. Ma on to do siebie, że nawet wokół jednego katechumena tworzy środowisko wiary, złożone z kapłanów, diakonów, katechetów, poręczających,

⁸⁰ Por. OCWD, nr 306–369.

rodziców chrzestnych, a także przedstawicieli miejscowej wspólnoty kościelnej. Wydaje mi się, że ta właśnie cecha katechumenatu stoi u źródeł jego wielkiej roli, jaką odegrał w Kościele starożytnym i z której to przyczyny Ojcowie soborowi – dostrzegając problem desakralizacji, dechrystianizacji i kryzysu wiary – przywrócili katechumenat w dzisiejszym Kościele. Pozostaje tylko nam – duszpasterzom – odpowiednio wykorzystać to narzędzie, zwłaszcza że i w Polsce coraz więcej ludzi żyje bez daru wiary i sakramentów świętych.

SPECIFICITY OF BAPTISM OF ADULTS IN LIGHT REGULATORY FRAMEWORK OF THE LATIN CHURCH

Summary

The article aims to show the specificity of the baptism of adults in light of the regulatory framework of the Latin Church. At the outset that although the Catholic Church, in essence, is the one sacrament of baptism, but this Code of Canon Law contains the standards by which you can extract two different forms of celebration of this sacrament, namely, baptism administered to children and baptism administered to persons adults. In doing this distinction, the author, in order to carry out the task itself - showing the specificity of the celebration of Baptism administered to adults, first analyzes of the Latin Church Codex standards and the standards contained in *the Rite of Christian Initiation of Adults*. This makes the article consists of two parts. In discussing the standard codes, at the beginning the author decides as to who is the addressee of the norms of the baptism of adults, and then presents what the legislature requires the validity and fairness of this sacrament. In the part devoted to the standards contained *Rite of Christian Initiation of Adults* examines all the points of the ritual, which describe in greater detail the structure of Christian initiation, and thus allow better identify specifics of the celebration of Baptism administered to adults.

Key words: adult baptism, adult Christian initiation, the catechumenate.

Translated by Mirosława Landowska

